

LIETUVOS DIASPOROS REIKALŲ KOORDINAVIMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2022 m. gruodžio 27 d. Nr. 40-2625
Vilnius

Posėdis įvyko 2022 m. gruodžio 16 d., 13:00–15:00 val., mišriu būdu (gyvai ir nuotoliu).

Posėdžio pirmininkė – Ingrida Šimonytė, Ministrė Pirmininkė, Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė.

Posėdyje dalyvavę Komisijos nariai:

Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė, Komisijos pirmininko pavaduotoja;
Rimvydas Baltaduonis	viešosios įstaigos „LT Diaspora“ valdybos narys;
Vida Bandis	Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovė Lietuvoje;
Neila Baumilienė	fondo „The Kazickas Family Foundation, Inc.“ Niujorko skyriaus vykdomoji direktorė;
Vilma Bijeikienė	Vytauto Didžiojo universiteto komunikacijos prorektorė;
Alvija Černiauskaitė	Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisijos pirmininkė;
Monika Garbačiauskaitė-Budrienė	viešosios įstaigos „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ generalinė direktorė;
Laurynas Gerikas	Pasaulio lietuvių bendruomenės Ekonominio bendradarbiavimo komisijos pirmininkas;
Simonas Kairys	kultūros ministras;
Rolandas Kriščiūnas	Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas;
Aurelija Orlova	Pasaulio lietuvių bendruomenės Viešųjų ryšių komisijos pirmininkė;
Irma Petraitytė-Lukšienė	Pasaulio lietuvių bendruomenės Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė;
Rimvydas Rubavičius	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkas;
Donata Simonaitienė	viešosios įstaigos Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė;
Jurgita Šiugždinienė	švietimo, mokslo ir sporto ministrė;
Roma Žakaitienė	Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė.

Posėdyje dalyvavę pakaitiniai Komisijos nariai:

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, Tarpinstitucinės Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės pirmininkas;
Arnoldas Abramavičius	vidaus reikalų viceministras;
Eglė Došienė	Jaunimo reikalų agentūros Nacionalinės jaunimo politikos skyriaus vedėja;
Jurga Greičienė	teisingumo viceministrė;
Justina Jakštienė	socialinės apsaugos ir darbo viceministrė;
Inga Kriščiūnienė	Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktoriaus pavaduotoja regionų kultūros veikloms;
Mindaugas Liutvinskas	finansų viceministras;
Laurynas Misevičius	Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininko pavaduotojas;
Marija Šaraitė	viešosios įstaigos „Global Lithuanian Leaders“ direktorė;
Albinas Vilčinskas	kultūros viceministras;
Karolis Žemaitis	ekonomikos ir inovacijų viceministras.

Svečio teisėmis posėdyje dalyvavę asmenys:

Dalia Asanavičiūtė	Lietuvos Respublikos Seimo narė;
--------------------	----------------------------------

Karolina Borysaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento sekretorė;
Viktorija Cieminytė	viešosios įstaigos „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ Komunikacijos ir rinkodaros departamento Tarptautinių ryšių skyriaus vadovė;
Aušra Dumbliauskienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;
Rolandas Galinis	Vyriausybės kanceliarijos Ryšių su visuomene ir žiniasklaidos skyriaus komunikacijos ekspertas;
Aušra Grikevičienė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės vadovė;
Jurgita Gurskaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus vyriausioji specialistė;
Žilvinas Jonaitis	Vyriausybės kanceliarijos Dokumentų valdymo skyriaus vyriausiasis specialistas;
Vitalija Kardokaitė-Šimanauskienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;
Agnė Kavaliauskienė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ekonomikos plėtros departamento vyresnioji patarėja;
Irena Martinkutė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja;
Neringa Morozaitė-Rasmussen	Ekonomikos ir inovacijų ministro patarėja;
Goda Rapolavičiūtė-Stanevičienė	Vyriausybės kanceliarijos Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės patarėja;
Gabija Raslanaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus patarėja;
Violeta Raulynaitienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus vyriausioji specialistė;
Virginija Rinkevičienė	Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Užsienio lietuvių skyriaus vedėja;
Edmundas Sakalauskas	Vyriausiosios rinkimų komisijos darbuotojas;
Gitana Skripkaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktoriaus pavaduotoja;
Agnė Smith	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus antroji sekretorė;
Rūta Šimkevičiūtė	Vyriausybės kanceliarijos patarėja;
Rūta Vaičiūnienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėja;
Galina Vaščenkaitė	Vyriausybės kanceliarijos Ministro Pirmininko patarėja santykių su Rytų kaimynais ir paramos demokratijai klausimais;
Daiva Vežikauskaitė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja;
Audronė Želnienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja;

Mariana Žiukienė

Lina Žukauskaitė

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vedėja;
Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktorė.

1 klausimas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos diasporos parama Ukrainai: apžvalga ir diskusija.

Komisijos pirmininkė Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė, sveikindama posėdžio dalyvius, pažymėjo, kad nuo praėjusio Komisijos posėdžio įvyko daug Lietuvai svarbių įvykių, tarp kurių ir prasidėjęs nepateisinamas ir brutalumu sukrečiantis Rusijos karas prieš Ukrainą. Ministrė Pirmininkė sakė, kad lapkričio pabaigoje lankydamosi Ukrainoje turėjo galimybę išvysti karą kenčiančių žmonių kasdienybę. Ji pabrėžė, kad, nepaisant patiriamo karo žiaurumo, Ukrainos visuomenė yra ryžtingai nusiteikusi nepasiduoti šalies agresorės valdžios užmojams. Ministrės Pirmininkės teigimu, Europos šalys demonstruoja solidarų atsaką į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, puikiai susidoroja su ukrainiečių karo pabėgėlių priėmimo sukeltais iššūkiais. Lietuva iki šiol yra priėmusi apie 70 tūkst. Ukrainos karo pabėgėlių ir sėkmingai juos integruoja į visuomenę, švietimo sistemą bei darbo rinką. Pasak I. Šimonytės, Lietuva ir kitos Europos šalys turi ruošti naujoms humanitarinėms katastrofoms, sukeltoms Rusijos režimo veiksnių Ukrainoje. Kalbėdama apie Lietuvos paramos mastą Ukrainai, Ministrė Pirmininkė pabrėžė, kad Lietuvos Vyriausybė skiria visą įmanomą paramą vyriausybinio lygmeniu, Lietuvos visuomenė taip pat imasi svarbių iniciatyvų. Pasak jos, nors turimos karinės paramos rezervas mažėja, tačiau orientuojamasi į naujus pirkimus. Svarbūs, neatidėliojami darbai daromi energetinės ir humanitarinės paramos srityse. I. Šimonytė pabrėžė Lietuvos diasporos indėlio remiant Ukrainą svarbą ir kvietė diasporą nepavargti bei aktyviai tęsti ir didinti paramą Ukrainai, o taip pat aktyviai informuoti nuo karo veiksmų nutolusių šalių visuomenes apie Rusijos agresijos prieš Ukrainą žiaurumą, grėsmę regionui ir vakarietiškomis vertybėms.

Pasaulio lietuvių bendruomenės (toliau - PLB) pirmininkė D. Henke, pristatydama Lietuvos diasporos paramą Ukrainai, visas paramos iniciatyvas sugrupavo į 6 sritis: politinė, humanitarinė, finansinė parama, pagalba karo pabėgėliams ir nuo karo nukentėjusiems žmonėms, dezinformacijos ir melagienų atskleidimas, dalyvavimas karo veiksmuose fronto linijoje. D. Henke atkreipė dėmesį į šiuo metu paskelbtą finansinės paramos Ukrainos lietuviams akciją. Taip pat teiravosi dėl Lietuvos Vyriausybės pasirengimo Lietuvos ginkluoto užpuolimo atveju. D. Henke sakė, kad buvo išplatintas ne vienas diasporos kreipimasis į užsienio šalių vyriausybes, rašomi laiški į NATO, Jungtines Tautas, Tarptautinę Raudonojo kryžiaus ir kitas organizacijas, organizuoti mitingai smerkiant Rusijos agresiją prieš Ukrainą ir kviečiant suteikti visapusišką paramą Ukrainai. Pasak D. Henke, buvo kreiptasi ir į Rusijos bei Baltarusijos piliečius, skatinant juos atsiriboti nuo dezinformacijos ir kviečiant objektyviai vertinti Rusijos agresiją prieš Ukrainą. D. Henke minėjo, kad kartu su kitomis Baltijos šalimis ir Lenkija 2022 m. pavasarį PLB pasirašė bendradarbiavimo memorandumą su Ukrainos pasaulio kongresu; 2022 m. liepos mėn. PLB Seimas priėmė rezoliuciją dėl visapusiško Ukrainos palaikymo. D. Henke sakė, kad Lietuvos diasporos susitelkimas viršijo lūkesčius ir kvietė diasporą nesustoti teikiant paramą Ukrainai.

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (toliau - PLJS) pirmininkas R. Rubavičius informavo, kad nors jaunimas neturi galimybių teikti materialinę paramą, tačiau PLJS kartu su Lietuvos diasporos bendruomenėmis užsienyje visapusiškai prisideda organizuojant mitingus, diskusijas, dalyvauja kitose iniciatyvose.

Komisijos pirmininkė I. Šimonytė, atkreipdama dėmesį į kovos su propaganda svarbą, sakė, kad nuo karo zonos labiau nutolusiuose kraštuose gyvenančios Lietuvos diasporos bendruomenės galėtų daugiau įsitraukti padedant tų šalių visuomenėms atpažinti plintančią dezinformaciją apie karą Ukrainoje. Svarbu, kad šalių visuomenės suprastų, kad žiauri Rusijos agresija prieš Ukrainą yra ne kas kita, kaip bandymas kolonializuoti Ukrainą ir pakartoti skaudžią Sovietų Sąjungos istoriją.

VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ (toliau - GLL) direktorė M. Šaraitė pristatė Lietuvos diasporos profesionalų klubų narių iniciatyvas darant spaudimą Vakarų šalių verslo bendrovėms ir raginant jas pasitraukti iš Rusijos rinkos.

VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narys R. Baltaduonis informavo apie informacinio kanalo „Pilietybė.lt“ dalyvavimą paramos Ukrainai iniciatyvose ir išreiškė nusivylimą dėl PLB nepakankamo paramos Ukrainai koordinavimo.

2 klausimas: XVIII Vyriausybės programos diasporos politikos srityje įgyvendinimas.

Klausimo pristatyme ir diskusijoje aptarti šie aktualiausi klausimai:

1) *lituanistinio švietimo užsienyje stiprinimas.*

I. Šimonytė pabrėžė, kad siekiant stiprinti lituanistinį švietimą užsienyje, buvo pasiekti konkretūs rezultatai. Visų pirma, įtvirtinta nuolatinės finansinės paramos lituanistinėms mokykloms skyrimo iš valstybės biudžeto galimybė – nuo 2023 m. sausio 1 d. lituanistinės mokyklos galės gauti lėšas ir jas panaudoti patalpų nuomai ir jų išlaikymui, mokytojų atlyginimams, ugdymui skirtų priemonių įsigijimui, banko administravimo mokesčiams padengti. Ministrė Pirmininkė pažymėjo ir kitus svarbius pasiekimus, kurių tikslas – skatinti lituanistinio švietimo plėtrą. Nuo 2022 metų vidurio lituanistinių mokyklų mokiniai gali laikyti testą kalbos mokėjimo lygiui nustatyti ir gauti oficialų lygį patvirtinantį pažymėjimą; išplėstas Kultūros paso projektas – nuo 2022 m. Kultūros paso paslaugomis gali naudotis visų užsienyje veikiančių lietuviškų bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, įgyvendintos kitos priemonės.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė J. Šiugždinienė papildomai informavo, kad buvo patvirtinta Lituanistinio švietimo integruota programa, organizuoti jos naudojimo mokymai; patobulinti Mokinių ir Pedagogų registrai, pritaikant juos lituanistinių mokyklų mokinių ir mokytojų registravimui; tęsiamas lituanistinių mokyklų projektinės veiklos finansavimas. Ministrė atkreipė dėmesį, kad bendradarbiaujant su istorikais yra baigtos rengti pamokos apie Ukrainos istoriją ir pakvietė jomis naudotis ir lituanistines mokyklas užsienyje.

Fondo „The Kazickas Family Foundation, Inc.“ Niujorko skyriaus vykdomosios direktorės N. Baumilienės nuomone, testų laikymo kalbos mokėjimo lygiui nustatyti organizavimo procese dar reikia daug ką patobulinti, pavyzdžiui, testo užduotyse būtinos visos 4 testo dalys, tarp jų ir kalbėjimo užduotys, kurių dabar nėra. Ji informavo, kad dėl šios priežasties JAV lituanistinių mokyklų mokinių laikyti kalbos testai nebuvo užskaityti šalies vidurinio ugdymo ir aukštosiose mokyklose. Akcentavo, kad tik sklandžiai veikianti ir pasauliniu mastu pripažįstama kalbos testavimo sistema padės vaikus išlaikyti lituanistinio švietimo mokyklose iki vyriausiųjų klasių.

PLB Švietimo komisijos pirmininkė A. Černiauskaitė padėjo Švietimo, mokslo ir sporto bei Užsienio reikalų ministerijoms už bendradarbiavimą ieškant lituanistinio švietimo plėtros sprendimų, pažymėdama, kad kartu dirbama net keliose darbo grupėse, toliau vysta bendras darbas ir kalbos mokėjimo lygio nustatymo klausimais.

2) *„Sugrįžtančios Lietuvos“ idėjos įgyvendinimas.*

Komisijos pirmininkė I. Šimonytė sakė, kad 2020 m. buvo skaitlingi metai grįžimo į Lietuvą požiūriu dėl Covid-19 pandemijos, taip pat ir 2021 m., nes buvo sėkmingi metai šalies ekonomikai. Deja, šių metų statistika nebėra tokia optimistiška: emigracija auga, grįžtančiųjų mažėja. Priežastys suprantamos ir žinomos – geopolitinė situacija, aukšti infliacijos rodikliai, sulėtėjęs ekonominis augimas. Anot Komisijos pirmininkės, pozityvūs grįžimo rodikliai atgis, kai žmonės pervertins geopolitines rizikas, nes dabar nei NATO, nei kitos regiono valstybės neturi abejonių dėl būtinybės stiprinti rytinio NATO flango saugumą. Kartu akcentavo Vyriausybės pastangas sudaryti kuo daugiau grįžimą skatinančių sąlygų – sukurti daugiau gerų darbo vietų, gerinti viešąsias paslaugas, priimti sprendimus, kurie didins tolerancijos lygį visuomeniniame gyvenime.

Svečio teisėmis posėdyje dalyvavusi Seimo narė ir LR Seimo – PLB komisijos ko-pirmininkė D. Asanavičiūtė akcentavo, kad siekdami skatinti diasporą grįžti į Lietuvą, darbo rinkos srityje prioritetą turėtume skirti tautiečių grįžimui ir kuo sėkmingesniai integravimuisi, o ne darbo jėgos iš trečiųjų šalių atsivežimui - dabar gi verslas neskiria dėmesio diasporos prisiviliojimui grįžti į Lietuvą. Pasak Seimo narės, šia tema diskutuojama su verslo organizacijomis, turime siekti aktyvesnių pokyčių.

3) *konsulinių paslaugų skaitmenizavimas.*

I. Šimonytė sakė, kad daug dirbama siekiant gerinti teikiamų konsulinių paslaugų prieinamumą užsienyje gyvenantiems Lietuvos piliečiams – vis daugiau viešųjų paslaugų yra perkeliama į elektroninę erdvę, siekiant, kad viešųjų paslaugų procedūros būtų paprastesnės nei iki šiol. Anot I. Šimonytės, pastangos duoda gerų rezultatų, suteikiant daugiau lankstumo tiek mūsų tautiečiams gyvenantiems užsienyje, tiek mūsų institucijoms, atsižvelgiant į tai, kad negalime turėti atstovybių visose šalyse, kuriose gyvena lietuviai.

4) pilietybės klausimai.

I. Šimonytė pabrėžė referendumo dėl daugybinės pilietybės svarbą. Pasak I. Šimonytės, atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybė yra visų žmonių Vyriausybė – ir tų, kurie pasisako „už“ ir tų kurie „prieš“ daugybinę pilietybę, todėl galimybės „stovėti“ vienoje pusėje organizuojant referendumo kampaniją bus apribotos. Tuo pačiu Ministrė Pirmininkė išreiškė įsitikinimą, kad Lietuvoje bus daugybė žmonių, kurie padės motyvuoti kitus dalyvauti referendume. Rengiantis referendumui, pirmiausia numatoma atlikti visuomenės apklausą, įsivertinti jos rezultatus ir pagal juos vykdyti informacinę kampaniją, planuoti įvairių suinteresuotų grupių įsitraukimą. I. Šimonytė pabrėžė, kad informacinė kampanija turės būti labai intensyvi ir reikalaus sutelktų valstybės institucijų ir diasporos pastangų, siekiant motyvuoti balsavimo teisę turinčius piliečius dalyvauti referendume. Svarbu, kad referendume dalyvautų pati diaspora ir parodytų, kad jiems tas klausimas yra svarbus.

PLB pirmininkei D. Henke pasiteiravus, kada numatoma skirti lėšas referendumo kampanijai organizuoti ir išreikškus susirūpinimą, kad laiko pasiruošti referendumui lieka vis mažiau, I. Šimonytė sakė, kad kampanija gali būti pradėta vykdyti vadovaujantis įstatymo nustatytais terminais, o praktiniai pasirėngimo darbai jau vykdomi.

Seimo narė D. Asanavičiūtė sakė, kad pasirėngimo referendumui darbo grupė LR Seime intensyviai dirba jau pusę metų ir pabrėžė valstybės institucijų koordinuoto darbo rengiantis referendumui svarbą. Seime pasiruošimo darbai vyksta, 2023 m. gegužės mėn. planuojama skelbti referendumą, Seimo pirmininkė buvo sukvietusi Seimo frakcijų seniūnus ir buvo susitarta dėl referendumo formuluotės ir Konstitucinio įstatymo turinio. Reikia visiems susitelkti, nes referendumo rezultatai priklausys nuo rinkėjų aktyvumo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Pasak D. Asanavičiūtės, jei visi kartu nedėsime pastangų, rezultatas gali būti toks, kokį turėjome 2019 metais. Seimo narė taip pat paminėjo Seime vykstančias diskusijas dėl Pilietybės įstatymo pakeitimo dėl pilietybės atkūrimo ją turėjusiems Lietuvos piliečiams iki 1940 m. birželio 15 d. ir jų palikuoniams nuostatų įgyvendinimo, pilietybę norintys atkurti litvakai susiduria su kliūtimis, ieškoma sprendimų šioms kliūtims pašalinti.

VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narys R. Baltaduonis teiravosi, ar kitos organizacijos, palaikančios referendumo dėl pilietybės išsaugojimo klausimą, galės telkti lėšas kampanijų veiklai organizuoti ir atkreipė dėmesį, kad tokia galimybė yra labai svarbi. Komisijos pirmininkė pabrėžė politinių kampanijų organizavimą reglamentuojančių taisyklių viršenybę, kartu atkreipė dėmesį, kad politinių kampanijų metu labai svarbus vaidmuo tenka visuomeninei veiklai ir paramai, todėl palaikantys gali aktyviai prisidėti.

5) pilietinis pasipriešinimas.

PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė I. Petraitytė-Lukšienė pasidžiaugė stiprėjančiu diasporos vaidmeniu Nacionalinio saugumo darbotvarkėje. Krašto apsaugos ministerijos paskelbtame nevyriausybinų organizacijų projektų konkurso kvietime pirmą kartą kaip viena iš prioritetinių kryptių yra siekis įtraukti diasporą į pasirėngimo valstybės gynimui ir pilietiniam pasipriešinimui stiprinimo veiklą. Diaspora vis ryškiau identifikuojama kaip tikslinė grupė, galinti svariai prisidėti prie Lietuvos nacionalinio saugumo, potencialaus agresoriaus atgrasymo. Komisijos narė informavo, kad PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisija šiuo metu rengia strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, kuriuose numatoma įvardinti veiksmus, padėsiančius pasiekti, kad Lietuvos diaspora būtų aktyvi, budri, kritiškai mąstanti, susitelkusi, atspari hibridinėms grėsmėms, veikianti koordinuotai ir greitai, pasirėngusi pilietiniam neginkluotam pasipriešinimui ir įtraukta į visuotinę gynybą. Rengiant minėtus dokumentus bus siekiama aktyvaus bendradarbiavimo su Krašto apsaugos ministerija, kad būtų identifikuoti visi

galimi sąlyčio taškai, išryškintas diasporos vaidmuo bendrame valstybės saugumo ir gynybos procese. Paminėjo, kad šiems tikslams pasiekti labai reikalingi diasporos mokymai įvairiomis temomis, taip pat būtinas koordinacinio tinklo sukūrimas.

6) ekonominio įsitraukimo klausimai.

Ekonomikos ir inovacijų viceministras K. Žemaitis pasidžiaugė aktyviu Vyriausybės ir diasporos bendradarbiavimu ekonominio įsitraukimo srityje. Konkretus aktyvesnio įsitraukimo pavyzdys – dalis komercijos atašė yra diasporos atstovai. Siekiant, kad komercijos atašė savo veikloje aktyviau įtrauktų diasporos atstovus, jų veiklai formuluojamos konkrečios su tuo susijusios užduotys. Ekonomikos ir inovacijų ministerija siekia prisidėti prie palankių reintegracijos sąlygų sugrįžtantiems į Lietuvą kūrimo: siūlomos finansinės paskatos grįžtantiems dirbti į aukštos pridėtinės vertės sektorius (2022 m. liepos mėn. įsigaliojo Užimtumo įstatymo nuostatos, įteisinančios finansines paskatas), plėtojama „International House Vilnius“ centro, vieno langelio principu teikiančio paslaugas atvykusiems užsienio specialistams ir jų šeimos nariams, veikla. Skiriamas dėmesys diasporos jaunimo įtraukimui, pakviečiant juos į Lietuvą vasaros stažuotėms, kad jie įgytų profesinės patirties, atrastų šiuolaikinę Lietuvą ir taptų jaunaisiais Lietuvos ambasadoriais. Sudaromos galimybės stažuotis pirmaujančiose Lietuvos įmonėse, startuoliuose ir organizacijose. Viceministras pasidžiaugė projekto „Team Lithuania“ sėkme, bendromis Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms bei diasporos pastangomis plėtojant Lietuvos pristatymo ir atvykstantojo turizmo skatinimo veiklas.

7) kultūros klausimai.

PLB pirmininkė D. Henke atkreipė dėmesį, kad diasporai labai svarbus klausimas yra tapatybės išsaugojimas ir puoselėjimas, todėl prašoma dėmesio iš Kultūros ministerijos kviečiant įsteigti skyrių ar paskirti žmones, kurie rūpintųsi diasporos klausimais. Kultūros viceministras A. Vilčinskas atsakė, kad nebūtina reikalinga įsteigti atskirą skyrių, norint išspręsti tam tikrus klausimus. Pasak jo, yra padaryti svarbūs pakeitimai Lietuvos kultūros tarybos „Globalios Lietuvos“ programų finansavimo klausimais, taip pat stiprinamos ir aktualizuojamos Lietuvos nacionalinio kultūros centro veiklos. Viceministras pakvietė aiškiai identifikuoti likusias neišspręstas problemas, siekiant atliepti diasporos poreikius.

3 klausimas: Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plano pristatymas.

Komisijos pirmininkė, pristatydamą klausimą, sakė, kad kitą savaitę Vyriausybė turėtų svarstyti ir pritarti Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų planui 2023–2025 metams (toliau–veiksmų planas), kuris bus tvirtinamas užsienio reikalų ministro įsakymu.

Viceministras E. Meilūnas pažymėjo, kad 2022 m. rugpjūčio mėn. buvo patvirtintas strateginių gairių „Globali Lietuva“ įgyvendinimo veiksmų planas 2022–2024 m., dabar šio plano pagrindu yra parengtas ir suderintas veiksmų planas 2023–2025 metams. Atsižvelgiant į tai, kad veiksmų planas ir toliau bus kasmet atnaujinamas, E. Meilūnas kvietė diasporos atstovus teikti siūlymus dėl aktualių veiksmų įtraukimo ir veiksmų plano papildymo. Viceministras, pristatydamas veiksmų plano struktūrą, kuri atspindi strateginių gairių „Globali Lietuva“ struktūrą, atkreipė dėmesį, kad veiksmų plane tvirtinami ne tik veiksmai ir kiekvienais metais siektini rodikliai, bet ir siektinas rodiklis 2030 metams, pavyzdžiui, lituanistinio švietimo srityje bus siekiama, kad 2030 m. lituanistinėse mokyklose mokytųsi 20 proc. visų užsienyje gyvenančių lietuvių vaikų ir jaunuolių (dabar šis rodiklis – 7,5%). Taip pat paminėjo, kad veiksmų plane daug dėmesio skiriama tautinės tapatybės puoselėjimui, diasporos įsitraukimui į ekonominį valstybės gyvenimą, pilietiškumo skatinimo veikloms, įskaitant referendumo klausimą, atkreipdamas dėmesį, kad 2019 m. referendume dalyvavo tik 16 proc. rinkimų teisę turinčių užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių. Informavo, kad nuo 2023 m. sausio 1 d. Užsienio reikalų ministerija koordinuos informacijos teikimą Lietuvos diasporai aktualiais grįžimo ar atvykimo į Lietuvą gyventi, studijuoti ar dirbti klausimais vieno langelio principu, atsižvelgiant į tai, kad išsamios informacijos užsienyje gyvenantiems tautiečiams vis dar trūksta. Viceministras pasidžiaugė daugiau kaip dvigubai išaugusiu veiksmų planą įgyvendinančių partnerių skaičiumi: į

2023–2025 m. veiksmų plano įgyvendinimą įsitraukė 32 valstybės institucijos ir 18 savivaldybių (palyginimui, 2020 m. veiksmų planą įgyvendino 21 valstybės institucija, savivaldybės nebuvo įsitraukusios) ir sakė, kad ateityje šis skaičius turėtų dar didėti. 2023 m. planuojama skirti 7,8 mln. eurų.

Vytauto Didžiojo universiteto komunikacijos prorektorė V. Bijeikienė pabrėžė, kad labai svarbi ir dėmesio reikalaujanti sritis yra ir diasporos įtraukimas į švietimo sistemą, kur būtinos visų Lietuvos aukštųjų mokyklų suvienytos pastangos. Pabrėžė būtinybę į diskusijas su verslo organizacijomis dėl tautiečių kvietimo grįžti į darbo rinką įtraukti ir švietimo srities atstovus. Švietimo, mokslo ir sporto ministrė J. Šiugždinienė informavo, kad Lietuvos diasporos jaunimas skatinamas atvykti studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, stojantiesiems pridėdant konkursinių balų, konkurso būdu skiriant stipendijas ir/ar socialines išmokas, apmokant studijų kainą.

VŠĮ „Global Lithuanian Leaders“ direktorė M. Šaraitė atkreipė dėmesį į sėkmingai veikiančią VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ portalą „Work in Lithuania“, kuris skirtas pritraukti aukštos kvalifikacijos užsienio specialistus, įskaitant diasporos atstovus, atvykti dirbti aukštos pridėtinės vertės sektoriuose Lietuvoje ir pastebėjo, kad Lietuvos įmonėms ypač yra aktualu pritraukti mokslininkus. Jos manymu, šią sėkmingą patirtį būtų galima perkelti ir į kitus aktualius sektorius.

Komisijos narė N. Baumilienė pasiteiravo, ar komercijos atašė turi pakankamai informacijos apie Lietuvos diasporą, nes tai ypatingai svarbu siekiant kuo aktyviau į bendras veiklas įtraukti diasporą. Taip pat paklausė, ar yra parengta susisteminta informacija pensininkams, kurie planuotų grįžti į Lietuvą. Ekonomikos ir inovacijų viceministro K. Žemaičio teigimu, komercijos atašė yra kviečiami susipažinti ir įsigilinti į darbo aplinkos ekosistemą. K. Žemaitis sakė, kad interneto svetainėje „Renkuosi Lietuvą“ yra pateikiama informacija socialinių garantijų, taip pat ir pensijų klausimais. Sutarta šią informaciją peržiūrėti ir pagal poreikį papildyti.

Komisijos narei D. Henke atkreipus dėmesį į poreikį skatinti grįžti ne tik aukštos kvalifikacijos tautiečius, bet ir kitus tautiečius, ekonomikos ir inovacijų viceministras K. Žemaitis pastebėjo, kad dirbama ir šiuo klausimu, lengvinant migracijos procedūras įvairių profesijų asmenims (tai aktualu Lietuvos pilietybės neturintiems tautiečiams).

4 klausimas: Kiti klausimai.

Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktoriaus pavaduotoja regionų kultūros veikloms I. Kriščiūnienė atkreipė dėmesį į kylančias problemas tęsiant bendradarbiavimą su Baltarusijoje ir Rusijos Kaliningrado srityje gyvenančiais ir lietuvių meno kolektyvams vadovaujančiais tautiečiais. Baltarusijos Gervėčių krašte veikla jau nevyksta, o Rusijos Kaliningrado mieste veikla stabdoma. Komisijos pirmininkė I. Šimonytė atsakė, kad turėtume ieškoti būdų, kaip padėti tautiečiams saugoti tapatybę nesukeliant jiems grėsmės, kvietė į diskusijas dėl reikalingų sprendimų įtraukti Lietuvos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigas.

Užsienio reikalų viceministras

Egidijus Meilūnas

Rengė:

Audronė Želnieienė, audrone.zelniene@urm.lt;

Aušra Dumbliauskienė, ausra.dumbliauskiene@urm.lt;

Vitalija Kardokaitė-Šimanauskienė, vitalija.kardokaite-simanauskiene@urm.lt